

invoer zou overmatig zijn als Nederlandse bedrijfstakken er onder dreigden te bezwijken), z.g. invoer-contingenten vast te stellen: wat andere landen in voorafgaande jaren geleverd hadden, werd onder die contingentering proportioneel verlaagd. Niet alleen die verlaging werd door de wet beoogd – haar strekking was vooral, ‘de regering een onderhandelingswapen te verschaffen in de handelspolitieke strijd met buitenlandse regeringen.’¹ Het voeren van die strijd werd Hirschfelds werk; doch zo ver zijn wij nog niet.

Waar kwam nu het beleid van het derde ministerie-Ruys op neer? Conjunctuurbeleid was het niet; het was crisisbeleid. Het ministerie aanvaardde de conjunctuur als een onwrikbaar gegeven, het trachtte slechts aan sommige sectoren al te grote nood te voorkomen: een ‘*kurieren am Symptom*’.² Dat ‘cureren’, daargelaten of het overal op de goede wijze geschiedde (de gememoreerde regeling voor de suikerbieten betekende, aldus de Graaff, dat de fabrieken ‘een goudmijn aangeboord’ hadden en dat zij ‘dank zij de overheidssteun in die jaren miljoenen (konden) verdienen’³) bracht een universele reglementering en een immense administratieve rompslomp met zich. Maar dat was het ergste niet. Juist doordat dat ‘cureren’ plaats vond op grondslag van de bestaande malaise, kon het crisisbeleid geen ander effect hebben dan dat de lasten van de ene bevolkingsgroep afgewenteld werden op de andere. Wat de producent extra ontving, moest uiteindelijk door de consument extra betaald worden. Kregen de binnenschippers een feitelijke toeslag op hun steenkooltransporten, dan bleef de prijs voor brandstof hoger dan hij anders geweest zou zijn; ontvingen de boeren gegarandeerde bedragen voor tarwe, vlees, melk, dan betekende dat overdracht van koopkracht ten nadele van allen welke die landbouwproducten of daarmee vervaardigde waren kochten. Niemand heeft, voorzover ons bekend, ooit becijferd, welke feitelijke en onbedoelde herverdeling van het nationaal inkomen uit het crisisbeleid voortvloeide; dat beleid werd in elk geval als een grillig proces ervaren. Herstel van de algemene welvaart bewerkstelligde het niet; het was een vorm van sociaal-economische politiek die niet meer bereikte, niet meer bereiken *kon*, dan dat de verschillende bevolkingsgroepen in een verschillend tempo door de malaise getroffen werden. Dat wekte aggressiviteit, en die aggressiviteit richtte zich, anders dan vroeger, niet tegen onpersoonlijke, veelal internationale marktmechanismen, maar tegen diegenen die de beschermingsmaatregelen namen (de regering) en uitvoerden

¹ F. A. G. Keesing, a.v., dl. III, p. 154–55. ² A.v., p. 150. ³ A. de Graaff, a.v., dl. III, p. 177–78.